शेतकरी जनता अपघात विमा योजना २०१२-१३

महाराष्ट्र शासन
कृषि,पशुसंवर्धन,दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक - शेअवि-२०१२/प्र.क्र.८२/११-अे
मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक - ९ ऑगस्ट, २०१२

वाचा:- १) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र. एनएआयएस १२०४/प्र.क्र.१६६/११-अे, दि. १९ ऑगस्ट, २००४
२) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र. एनएआयएस १२०४/प्र.क्र.१६६/११-अे, दि. ५ जानेवारी, २००५
३) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र. एनएआयएस १२०४/प्र.क्र.१६६/११-अे, दि. ३१ मार्च, २००५
४) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र. शेअवि-२००७/प्र.क्र.२३२/११-अे, दि. १३ जुलै, २००७
५) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र. शेअवि-२००९/प्र.क्र.२६८/११-अे, दि.४ डिसेंबर, २००९
६) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र. शेअवि-२०१०/प्र.क्र.१७२/११-अे, दि. १० ऑगस्ट, २०१०
७) शासन शुद्धीपत्र, कृषि व पदुम विभाग क्र. शेअवि-२००९/प्र.क्र.२६८/११-अे, दि.५ मार्च, २०११
८) शासन पत्र क्र.शेअवि-२०१२/प्र.क्र.८२/११-अे, दि.३१ जुलै, २०१२
९) शासन पृष्ठांकन शेअवि-२०१२/प्र.क्र.८२/११-अे, दि.९ ऑगस्ट, २०१२

प्रस्तावना :-

शेती व्यवसाय करताना होणारे अपघात, वीज पडणे, पूर, सर्पदंश, विंचूदंश, विजेचा शॉक बसणे इ. नैसर्गिक आपत्तीमुळे होणारे अपघात, रस्त्यावरील अपघात, वाहन अपघात तसेच अन्य कोणत्याही कारणांमुळे होणारे अपघात यामुळे बऱ्याच शेतकऱ्यांचा मृत्यू ओढावतो किंवा काहींना अपंगत्व येते. घरातील कर्त्या व्यक्तिस झालेल्या अपघातामुळे कुटुंबाचे उत्पन्नाचे साधन बंद होवून अडचणीची परिस्थिती निर्माण होते. अशा अपघातग्रस्त शेतकऱ्यांस/त्यांच्या कुटुंबास आर्थिक लाभ देण्याकरिता कोणतीही स्वतंत्र विमा योजना नसल्यामुळे शासनाने संदर्भ क्र. १ व २ येथील शासन निर्णयान्वये शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना कार्यान्वित केलेली आहे. सन २००९-१० पासून सदर योजनेचे नाव बदलून त्याऐवजी **शेतकरी जनता अपघात विमा योजना** असे नामाभिधान करण्यात आले आहे.

सदर योजनेचे कल्याणकारी स्वरुप विचारात घेऊन ही योजना पुढे सन २०१२-१३ मध्ये चालू ठेवण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्यात **शेतकरी जनता अपघात विमा योजना** सन २०१२-१३ मध्ये दि.१५ऑगस्ट,२०१२ ते दि.१४ऑगस्ट,२०१३ या एक वर्षाच्या कालावधीकरिता चालू ठेवण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

२. या योजनेचा फायदा राज्यातील नोंदणीकृत अपघातग्रस्त शेतकऱ्यांना देण्यात येतो. उपरोक्त क्रमांक ५ येथील दि.१०ऑगस्ट, २०१० शासन निर्णयान्वये १,३७,००,००० इतकी शेतकरी संख्या सन २०१०-११ ते सन २०१२-१३ या तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी निश्चित करण्यात आली आहे. त्यानुसार, प्रस्तावनेत नमूद कारणांमुळे होणारे अपघाती मृत्यू किंवा अपंगत्व यासाठी राज्यातील महसूल विभागाकडील ७/१२ नोंदीप्रमाणे १० ते ७५ वर्षे वयोगटातील खातेदार शेतकऱ्यांच्यावतीने, योजनेच्या मंजूर कालावधीकरिता, सदर शासन निर्णयाव्दारे विमा पॉलिसी उतरविण्यात येत आहे.

३. योजना कालावधीत संपूर्ण दिवसासाठी म्हणजेच विहित कालावधीतील प्रत्येक दिवसाच्या २४ तासांसाठी ही योजना लागू राहील. या कालावधीत शेतकऱ्याला केंव्हाही अपघात झाला किंवा अपंगत्व आले तरी तो या योजनेतर्गत लाभासाठी पात्र राहील.

४. या योजनेंतर्गत शेतकऱ्यांनी किंवा त्यांच्यावतीने अन्य कोणत्याही संस्थेने विमा कंपन्यांकडे स्वतंत्ररित्या विमा हप्त्याची रक्कम भरण्याची गरज नाही तसेच यापूर्वी शेतकऱ्यांनी अथवा त्यांच्यावतीने अन्य कोणत्याही संस्थेने कोणतीही वेगळी विमा योजना लागू केली असल्यास अथवा विमा उतरविला असल्यास त्याचा या योजनेशी काहीही संबंध असणार नाही. या योजनेंतर्गत मिळणारे लाभ स्वतंत्र असतील.

५.	उपरोक्त क्र.४ येथील दि. १३ जुलै,२००७ च्या शासन निर्णयान्वये मा.प्रधान सचिव (कृषि) यांच्या अध्यक्षतेखाली विमा हप्ता दर निश्चित करणे व विमा कंपन्यांची नियुक्ती करण्यासाठी समिती गठीत करण्यात आलेली आहे. सदर समितीच्या दि.०४ ऑगस्ट, २०१० रोजी संपन्न झालेल्या बैठकीमध्ये सन २०१०-११ ते सन २०१२-१३ या तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी प्रति शेतकरी प्रति वर्ष रु.१४/- विमा हप्ता दर निश्चित करण्यात आला आहे. मात्र विमा हप्त्यापोटी प्राप्त होणाऱ्या रकमेपेक्षा विमा प्रस्ताव मंजूरीपोटी द्यावी लागणारी रक्कम जास्त असल्यामुळे विमा कंपन्यांनी चालू वर्षी विमा हप्ता दरात वाढ मिळावी अशी मागणी केली होती. सन २०१२-२०१३ मध्ये योजनेची अंमलबजावणी करण्याकरिता विमा कंपन्यांची नियुक्ती करण्याकरिता व विमा हप्ता दर ठरविण्याकरिता मा.प्रधान सचिव (कृषि) यांच्या अध्यक्षतेखाली दि.८ ऑगस्ट, २०१२ रोजी बैठक आयोजित करण्यात आली होती. सन २०१२-१३ या एक वर्षाकरिता प्रति शेतकरी रुपये २३/- इतका विमा हप्ता दर दोन्ही विमा कंपन्यांनी मान्य केला.

६.	सन २०१२-१३ मध्ये दि.१५ऑगस्ट,२०१२ ते दि.१४ऑगस्ट,२०१३ या कालावधीकरिता राज्यातील सर्व नोंदणीकृत शेतकऱ्यांना अपघातांपासून संरक्षण देण्यासाठी विमा सल्लागार कंपन्या, विमा कंपन्या, त्यांचेकडे सोपविण्यात आलेले विभाग, विमा संरक्षित शेतकरी संख्या व विमा कंपन्यांना अदा करावयाची विमा हप्ता रक्कम इ. खालील तक्त्यात दर्शविल्याप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहे. सदर प्रयोजनार्थ विमा सल्लागार कंपन्या व विमा कंपन्या यांची नियुक्ती सन २०१२-१३ या एक वर्षाच्या कालावधीसाठी करण्यात येत आहे. या विमा सल्लागार कंपन्यांना शासनाच्यावतीने कोणतेही शुल्क अदा करण्यात येणार नाही. खालील तक्त्यात नमूद केल्याप्रमाणे एकूण विमा हप्ता रक्कम रु. ३१५१.०० लाख (रू. एकतीस कोटी एकावन्न लाख फक्त) याद्वारे मंजूर करुन वितरित करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

विमा सल्लागार कंपनी	विमा कंपनीचे नाव	सोपविण्यात आलेला विभाग	शेतकरी संख्या (लाख)	विमा हप्ता रक्कम (रुपये लाखात)
कबाल इन्शुरन्स ब्रोकींग सर्व्हिसेस प्रा. लि., मित्तल टॉवर्स, ११८-बी विंग, ११ वा मजला, नरिमन पॉईंट, मुंबई-४०० ०२१	फ्युचर जनरली इंडिया इन्शुरन्स कंपनी लि., डीजीपी हाऊस, पहिला मजला, ८८-सी, जुना प्रभादेवी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई-४०० ०२५	कोकण, पुणे	४८.९५	११२५.८५
	दि न्यू इंडिया ॲश्युरन्स कं. लि., मंडल कार्यालय १३०८००, १७/अे, सातवा मजला, कुपरेज रोड, न्यू इंडिया सेंटर, मुंबई- ४०० ०३९	अमरावती, नागपूर, नाशिक	५४.८०	१२६०.४०
डेक्कन इन्शुरन्स व रिइन्शुरन्स ब्रोकर्स प्रा.लि., २०१, मॉंट वर्ट झेनिथ, बाणेर रोड, पुणे ४११ ०४५	फ्युचर जनरली इंडिया इन्शुरन्स कंपनी लि., डीजीपी हाऊस, पहिला मजला, ८८-सी, जुना प्रभादेवी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई-४०० ०२५	औरंगाबाद	३३.२५	७६४.७५
			१३७.००	३१५१.००

७.	विमा प्रस्ताव विहित कागदपत्रांसह ज्या दिनांकास तालुका कृषि अधिकारी यांचे कार्यालयात दाखल / प्राप्त होईल त्या दिनांकासच तो विमा कंपनीस प्राप्त झालेला आहे असे समजण्यात येईल.

८.	विमा प्रस्ताव विहित कागदपत्रांसह योजनेच्या कालावधीत कधीही प्राप्त झाला तरी तो विचारात घेणे तसेच योजनेच्या अखेरच्या दिवसात झालेल्या अपघातांसाठी योजनेचा चालू वर्षाचा मंजूर कालावधी संपल्यानंतर ९० दिवसांपर्यंत तालुका कृषि अधिकाऱ्यांकडे प्राप्त झालेले प्रस्ताव स्विकारणे विमा कंपनीवर बंधनकारक राहील शिवाय समर्थनीय कारणांसह ९० दिवसांनंतर प्राप्त होणारे विमा प्रस्ताव स्विकारणे विमा कंपनीवर बंधनकारक राहील. प्रस्ताव विहित मुदतीत सादर केले नाहीत या कारणास्तव विमा कंपन्यांना प्रस्ताव नाकारता येणार नाहीत.

९. विमा कंपन्यांना सुस्पष्ट कारणांशिवाय विमा प्रस्ताव नाकारता येणार नाहीत. विमा कंपन्यांनी नामंजूर विमा दाव्याप्रकरणी सुस्पष्ट कारणमिमांसा संबंधित शेतकऱ्यांना कटाक्षाने मराठी भाषेतच कळविणे व त्याची प्रत विमा सल्लागार कंपनी / आयुक्त (कृषि) / संबंधित विभागीय कृषि सहसंचालक / जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / तालुका कृषि अधिकारी यांच्याकडे पाठविणे अनिवार्य आहे.

१०. विमा सल्लागार कंपनीने त्यांच्याकडे प्राप्त होणारे प्रस्ताव व्यवस्थितरीत्या / पूर्णत: तपासावेत व परिपूर्ण प्रस्ताव संबंधित विमा कंपनीकडे मान्यतेसाठी सादर करावेत. विमा सल्लागार कंपनीने विमा कंपनीकडे पाठविलेले प्रस्ताव मंजूर करुन घेण्याची संपूर्ण जबाबदारी विमा सल्लागार कंपनीची राहील. विमा दावा विमा कंपनीकडे सादर झाल्यापासून त्यावर ६० दिवसांच्या आत कार्यवाही करणे विमा कंपनीवर बंधनकारक राहील. याउपरही विमा कंपनीने प्रस्ताव नाकारल्यास, आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता झालेल्या प्रकरणी संबंधितांनी विमा सल्लागार कंपनीशी संपर्क साधल्यास, विमा सल्लागार कंपनीने शेतकऱ्यांच्यावतीने इर्डा ग्राहक तक्रार कक्ष / विमा न्यायाधीश / जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच / राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग /न्यायालय येथे दावे दाखल करणे आवश्यक राहील. अशा प्रकरणी येणाऱ्या खर्चाची प्रतिपूर्ती शासनाकडून अथवा शेतकऱ्यांकडून/ दावेदारांकडून करण्यात येणार नाही.

११. विमा सल्लागार कंपन्यांनी जिल्ह्यातील प्रलंबित प्रकरणांची यादी व मासिक प्रगती अहवाल आयुक्त (कृषि) / विभागीय कृषि सहसंचालक / संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे दरमहा पाठवावा. **अपुऱ्या कागदपत्रांमुळे प्रलंबित राहिलेल्या / नाकारलेल्या प्रस्तावांप्रकरणी कागदपत्रांची पूर्तता करण्याची जबाबदारी विभागीय कृषि सहसंचालक / जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / तालुका कृषि अधिकारी यांची राहील. त्यांनी त्यांची जबाबदारी व्यवस्थितरित्या पार पाडली नाही तर त्यांना वैयक्तिकरित्या जबाबदार धरण्यात येईल.**

१२. सन २०१२-१३ मध्ये शेतकरी जनता अपघात विमा योजनेसंबंधी शासनाचेवतीने आयुक्त कृषि तसेच विमा सल्लागार कंपन्या व विमा कंपन्या यांचेमध्ये या शासन निर्णयातील अटी/शर्ती व मान्यतेनुसार सामंजस्य करार (MOU) व त्रिपक्षीय करार (Tripartite Agreement) करुन त्यानुसार योजना अंमलात आणली जाईल. **सदर सामंजस्य करारावर व त्रिपक्षीय करारावर स्वाक्षरी केल्यानंतरच विमा कंपन्यांना धनादेश अदा करण्यात यावेत.** शासन व विमा कंपन्यांमध्ये झालेल्या पॉलिसी करारातील तरतूदी, उपरोक्त क्र.६ येथील दि.४ डिसेंबर,२००९ च्या शासन निर्णयाद्वारे व उपरोक्त क्र. ७ येथील दि.५ मार्च,२०११ च्या शासन शुध्दीपत्रान्वये विहित केलेल्या अटी व शर्ती तसेच भविष्यात लागू करण्यात येणाऱ्या अटी व शर्ती तसेच मार्गदर्शक सुचनांनुसार विमा दावे मंजूर करणे तसेच विमा प्रस्तावांसंदर्भातील कार्यपध्दती, सादर करावयाच्या आवश्यक कागदपत्रांबाबतचा तपशिल व नमुने इ. बाबी विमा कंपन्यांवर बंधनकारक राहतील.

१३. यावरील खर्च "मागणी क्रमांक डी-३, २४०१-पीक संवर्धन, ११०- पीक विमा, (००) (०६) शेतकऱ्यांसाठी वैयक्तिक अपघात विमा योजना (२४०१ ४४२७), राज्य योजना, ३३- अर्थसहाय्य" या लेखाशिर्षाखाली सन २०१२-१३ करिता मंजूर अर्थसंकल्पीय तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

१४. सदर प्रयोजनासाठी सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे- १ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर रक्कम कोषागारातून काढून रेखांकित धनादेश/दर्शनी धनाकर्षाव्दारे परिच्छेद क्र.६ येथील तक्त्यात दर्शविल्याप्रमाणे विमा कंपन्यांना अदा करण्यात यावी.

१५. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या व वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनुक्रमे अनौपचारिक संदर्भ क्र.३२६/१४३१, दि.१८ जुलै, २०१२ व क्र.२४८/१२/व्यय-१, दि.२ऑगस्ट, २०१२ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

१६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक 201208091713130401 असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(ब. दि. उमाटे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१) मा.राज्यपाल यांचे सचिव

(कृ.मा.प.)

२) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३) मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
४) मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
५) सर्व मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
६) मा. विधानसभा सदस्य (सर्व)
७) मा. विधानरिषद सदस्य (सर्व)
८) मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक
९) अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१०) प्रधान सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
११) प्रधान सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
११) प्रधान सचिव (अ. व सु.), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१२) प्रधान सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१३) सर्व विभागीय महसूल आयुक्त
१४) आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१५) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, (लेखा परिक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई / नागपूर
१६) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
१७) अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
१८) जिल्हा कोषागार अधिकारी, पुणे
१९) अध्यक्ष, कबाल इन्शुरन्स ब्रोकींग सर्व्हिसेस प्रा. लि., मित्तल टॉवर्स, ११८-बी बिंग, ११ वा मजला, नरीमन पॉईंट, मुंबई-४०० ०२१
२०) कार्यकारी संचालक,२०१, मौंट वर्ट झेनिथ, बाणेर रोड, पुणे - ४११ ०४५
२१) फ्युचर जनरली इंडिया इन्शुरन्स कंपनी लि., डीजीपी हाऊस, पहिला मजला, ८८-सी, जुना प्रभादेवी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई-४०० ०२५
२२) दि न्यू इंडिया अॅश्युरन्स कं. लि., मंडल कार्या.१३०८००, १७/अे, सातवा मजला, कुपरेज रोड, न्यू इंडिया सेंटर, मुंबई- ४०० ०३९
२३) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई (५ प्रती) प्रसिध्दीच्या विनंतीसह
२४) ग्रंथालय प्रमुख, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई (१० प्रती)
२५) मुख्य सांख्यिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
२६) सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२७) सर्व जिल्हाधिकारी
२८) सर्व तहसिलदार
२९) सर्व कृषि संचालक
३०) सर्व विभागीय कृषि सह संचालक
३१) सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
३२) सर्व तालुका कृषि अधिकारी
३३) सर्व उपसचिव /अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
३४) सर्व मंत्रालयीन विभाग
३५) सर्व मान्यताप्राप्त राजकीय पक्ष यांची मध्यवर्ती कार्यालये
३६)निवड नस्ती, का. ११-अे